

УДК 911.375

Яцко Оксана Василівна

Львівський національний університет
імені Івана Франка, м. Львів, Україна, e-
mail: bratso@ukr.net

МІСТО ЯК ОБ'ЄКТ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОГО АНАЛІЗУ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ Й МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Метою статті є аналіз концептуальних та методологічних проблем суспільно-географічного дослідження міст.

Методика. Використано методи аналізу, синтезу, порівняльний, узагальнення, систематизації.

Результати. Розкрито зміст головних концептуальних підходів та означено методологічні проблеми суспільно-географічного вивчення міст. Розкрито окремі підходи до визначення поняття «місто», розглянуто понятійно-термінологічну систему географії міст та геоурбаністики. Охарактеризовано урбанізаційні процеси у світі та в Україні, динаміку чисельності міських поселень. Проаналізовано проблему відсутності єдиних критеріїв виділення міст в Україні та за кордоном та єдиних класифікації і типології міст. Окреслено пріоритетні напрями сучасних досліджень міст, зроблено акцент на прикладному характері урбаністичних досліджень.

Наукова новизна. У статті здійснено систематизацію та узагальнення концептуальних та методологічних засад суспільно-географічного вивчення міст.

Практична значимість. Матеріали статті можуть бути використані при географічних дослідженнях міських поселень, а також з освітньою метою.

Ключові слова: місто, урбанізація, міське населення, класифікація, типологія.

УДК 911.375

Яцко Оксана Васильевна

Львовского национального университета имени Ивана
Франко, г. Львов, Украина, e-mail: bratso@ukr.net

ГОРОД КАК ОБЪЕКТ ОБЩЕСТВЕННО-ГЕОГРАФИЧЕСКОГО АНАЛИЗА: КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ

Целью статьи является анализ концептуальных и методологических проблем общественно-географического исследования городов.

Методика. Используются методы анализа, синтеза, сравнительный, обобщения, систематизации.

Результаты. Раскрыто содержание основных концептуальных подходов и выделены методологические проблемы общественно-географического изучения городов. Раскрыты отдельные подходы к определению понятия «город», рассмотрена понятийно-терминологическая система географии городов и геоурбаністики. Охарактеризованы урбанизационные процессы в мире и в Украине, динамика численности городских поселений. Проанализирована проблема отсутствия единых критериев выделения городов в Украине и за рубежом и единых классификации и типологии городов. Определены приоритетные направления современных исследований городов, сделан акцент на прикладном характере урбаністических исследований.

Научная новизна. В статье осуществлены систематизация и обобщение концептуальных и методологических основ общественно-географического изучения городов.

Практическая значимость. Материалы статьи могут быть использованы при географических исследованиях городских поселений, а также в образовательных целях.

Ключевые слова: город, урбанизация, городское население, классификация, типология.

UDC 911.375

Yatsko Oksana Vasylivna

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine,
e-mail: bratso@ukr.net

THE CITY AS AN OBJECT OF HUMAN-GEOGRAPHICAL ANALYSIS: CONCEPTUAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS

The purpose of this paper is to analyse the conceptual and methodological problems of human-geographical research of the cities.

Methods. Methods of analysis, synthesis, generalization, systematization, and comparative method were used.

Results. The content of main conceptual approaches and the methodological problems of human-geographical study of the cities are defined. The separate approaches to the definition of “city” are revealed, the terminological system of Urban Geography and Geographical Urbanism is considered. The urbanization processes in the world and in Ukraine and the dynamics of urban settlements quantity are characterized. The problem of the absence of uniform criteria for the cities selection in Ukraine and abroad and uniform classification and typology of cities is analyzed. The priority directions of modern urban researches are outlined, the focus is made on the applied nature of urban studies.

The scientific novelty. In the article the systematization and generalization of conceptual and methodological principles of human-geographical study of the cities are made.

The practical significance. The materials of this article can be used in geographical research of urban areas and for educational purpose.

Keywords: city, urbanization, urban population, classification, typology.

Постановка проблеми. Проблематика міста та міського простору у науці має давню історію. З часу виникнення цивілізації основними осередками та рушіями суспільного прогресу виступали міста, які акумулювали у собі демографічний, управлінський, економічний, науково-технічний та культурний потенціал, здійснювали вирішальний вплив на розвиток прилеглих територій. На всіх етапах історії міста виступають «полюсами зростання», рушійними центрами «дифузії інновацій», виконують комунікативні функції у суспільстві. Розуміння міста з часу появи перших міських поселень до сьогодні зазнало значних змін, проте увага до міських процесів та проблем у сучасному суспільстві невпинно зростає, що спричиняє дослідження міст низкою різноспрямованих наукових дисциплін. Феномен міста як складної гетерогенної системи дає матеріал для історичних, економічних, соціальних, психологічних, культурологічних та інших досліджень. Значний потенціал та напрацювання стосовно дослідження міських поселень та комплексів, процесу урбанізації має суспільна географія, яка дає комплексну картину міського простору, ролі міст у поселенських системах та зв'язків у межах

даних систем, розглядає актуальні питання планування міського простору та управління ним, екологічних проблем у містах тощо. Актуальність даних досліджень очевидна, адже більша частина населення Землі проживає у містах. На Всесвітній конференції 1996 р. у Стамбулі уряди 171 країн світу офіційно визнали міста центральним чинником соціального й економічного розвитку людства [16, с. 35]. Таким чином, дослідження міст у сучасній географічній науці відіграють вагомий роль і продовжують відкривати нові перспективи для дослідників, відповідно, цікавим є аналіз концептуальних та методологічних підходів до розуміння та вивчення міст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню міст у географічній науці приділяється велика увага протягом тривалого часу, що відображено у значній кількості наукових публікацій. Серед зарубіжних джерел виділяється ґрунтовний твір Ж. Боже-Гарньє та сучасна праця М. Пасіоне. Масштабні дослідження міст було розгорнуто за радянських часів, їхні результати висвітлені у низці праць, у тому числі під авторством чи за керівництва О. А. Константинова, Г. М. Лаппо, Ю. Л. Пивоварова. В Україні дані питання належать до сфери інтересів географів (В. О. Джаман, А. І. Доценко, Ю. І. Пітюренко, А. В. Степаненко), а також істориків (Я. В. Верменич), економістів (Б. І. Адамов, В. Б. Родченко, В. П. Удовиченко) та фахівців з містобудування (Є. С. Куць).

Головним завданням даного дослідження є розкрити концептуальні й методологічні проблеми суспільно-географічного дослідження міст.

Виклад основного матеріалу. Перші міста з'явилися на Землі, за різними даними, у межах VIII-VI тис. до н.е. Археологічні дослідження доводять, що серед нині відомих давніх міст найперші виникли на території Малої Азії. Ще у VII-VI тисячолітті до н.е. декілька поселень у даному регіоні (Айн-Газал та Чатал-Хююк) мали близько 2 тис. мешканців. Справжнім початком міського життя вважається IV тисячоліття до н.е., коли розвинулись давні цивілізації на Близькому Сході та в долині Інду [2, с. 16].

Давніми вогнищами культури та цивілізації виступали такі міста як Афіни, Вавилон, Дамаск, Єрусалим, Карфаген, Мемфіс, Мохенджо-Даро, Ніневія, Рим, Фіви та інші. За дев'ять тисячоліть міської історії змінився вектор процесу урбанізації, охопивши майже всі регіони світу, чисельність міського населення та людність міст невідомо зростає, зазнали змін планування та інфраструктура міст, характер міської забудови та багато інших характеристик міст, розширилися їхні функції. Сьогодні можна говорити про глобальну мережу міст. У географічній науці виникли і розвиваються такі спеціалізовані напрями як географія міст, геоурбаністика, урбаністична географія та інші. Розуміння предметної сфери даних напрямів відображено у наступних визначеннях:

1. Географія міст – один із найважливіших підрозділів географії населення, що вивчає закономірності розміщення міст і концентрації в них

населення, економіко-географічні типи міст і їх роль у територіальному поділі праці, зосередження в них тих чи інших господарських функцій [9]. Також, як зазначає Г. М. Лаппо, географія розкриває особливості географічного положення міста – специфічного ресурсу, чи не найголовнішого для його розвитку [10, с. 5].

2. Геоурбаністика (урбаністика – наука про планування міст) – наукова дисципліна, що вивчає просторову організацію (планування), еволюцію і функціонування міських систем різного рівня на базі поглиблення процесу урбанізації з характерним для нього зростанням різноманіття потреб людини [13, с. 9]. Науковці відзначають, що геоурбаністика виникла на базі географії міст і є новим етапом її розвитку.

3. Урбаністична географія – новий напрям географічної науки, зміст якого становлять дослідження географічних факторів та умов розвитку великих міст, формування їх мережі, розробка у зв'язку з цим принципів та методів ландшафтного аналізу для містобудування та стратегії сталого розвитку держави [4, с. 3].

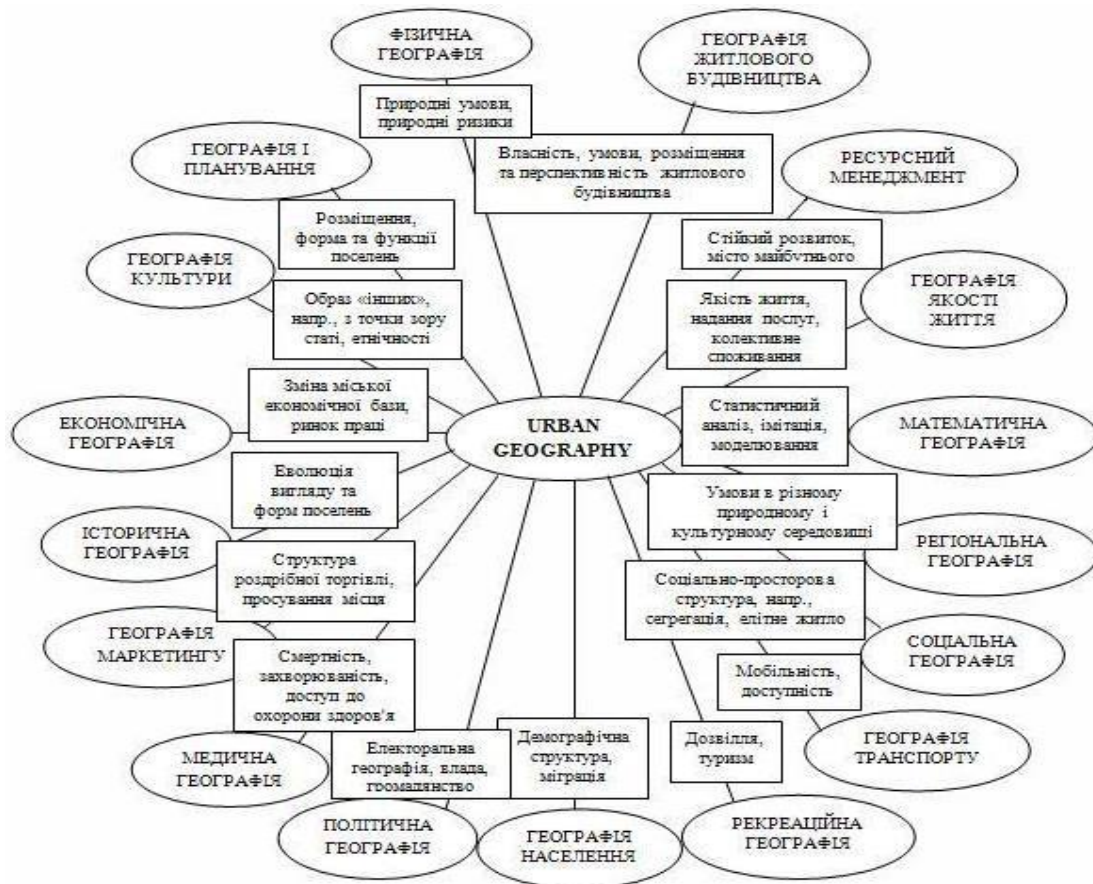

Рис. 1. Зв'язки Urban Geography з іншими географічними дисциплінами [21, с. 19]

Таким чином, дані три напрями розмежовуються на основі аспектів розвитку та функціонування міст, яким вони приділяють головну увагу,

водночас залишаючись у тісному зв'язку і частково перекриваючи один одного. Що стосується західної науки, то тут розвиваються два основні напрями географічного дослідження міст: *Geographical Urbanism* (геоурбаністика) та *Urban Geography* (буквально – міська географія, має багато спільних рис з географією міст, проте ширша за предметною сферою). Що стосується місця даних напрямів у системі географічних наук, то географія міст та геоурбаністика відносяться вченими до суспільної чи гуманістичної (у західній традиції) географії, при цьому відзначаються їх тісні зв'язки з географією населення та районним плануванням, урбаністична географія ж найтісніше пов'язана з ландшафтознавством. Тісні зв'язки *Urban Geography* з іншими географічними дисциплінами детально показані М. Пасіоне (див. рис. 1). Таким чином, можна вважати, що дані напрями відображають основні сучасні концептуальні підходи до вивчення міст у географічній науці.

Як одну з основних методологічних проблем можна виділити відсутність єдиного тлумачення поняття «місто» як у наукових колах, так і на державному рівні (еволюція даного поняття у світовій науковій думці проаналізована у статті [15]). На сьогоднішній день у науковій літературі та офіційних документах існує безліч визначень поняття «місто», відмінності між якими полягають у характерних ознаках міст, на яких робиться наголос, а також на розумінні ролі міста в суспільному житті, виконуваних ним функцій та відмінностей між міськими та сільськими поселеннями, що безпосередньо пов'язано з часом формулювання конкретного визначення. Як приклад можна навести наступні визначення:

- Місто – поселення, штучно укріплене огорожею чи валом і ровом для захисту від ворожих нападів... Крім укріплень, місто довго нічим істотно не відрізнялось від оточуючих його сіл; міських жителів відрізняли від сільських тільки за місцем їх проживання (Енциклопедичний словник Брокгауза і Ефрона, Санкт-Петербург, 1890-1907);

- Місто – автономна адміністративна одиниця, що об'єднує спільноту жителів з певними інтересами; заселений центр «з організованим будівництвом, комунальним обслуговуванням і власною адміністрацією» (Європейська хартія міст, Страсбург, 1992);

- Місто – населений пункт, який виконує переважно промислові, наукові, транспортні, курортні, торговельні, культурні та адміністративно-господарські функції і відзначається концентрацією виробництва, підвищеною густотою населення і компактністю забудови (Географічна енциклопедія України, Київ, 1989-1993);

- Місто – велике поселення з високою щільністю населення, що, як правило, є центром влади і управління, культури, соціальних мереж та економічного розвитку (М. Pacione. *Urban Geography: A Global Perspective*, New York, 2009).

У сучасній географічній науці найпоширенішим є розуміння міста як значного за розмірами поселення, населення якого зайняте, як правило,

поза сільським господарством. В Україні даний термін набуває вжитку разом з Магдебурзьким правом, яке поширюється на вітчизняній території у XIII-XVIII столітті [7]. У сучасній українській географії місто визначається як населений пункт з певною чисельністю населення, що виконує промислові, організаційно-господарські, управлінські, культурні, транспортні та інші функції, переважна більшість жителів якого зайнята поза сільським господарством [12, с. 166]. Офіційно тлумачення поняття «місто» у державі, на жаль, поки що не закріплене через відсутність Закону України «Про адміністративно-територіальний устрій України», який наразі знаходиться у стадії розробки, у різних Проектах даного Закону тлумачення міста істотно відрізняються. Водночас, ще 1997 року Загальними зборами Асоціації міст України було прийнято Хартію українських міст, у якій міста визначаються як «адміністративно-територіальні одиниці з відносною автономією, які об'єднують спільноти людей з певними інтересами та побудованою на схожих засадах системою управління, організацією комунального господарства, будівництва та інших складових міського господарства» [18].

Поняття «місто» разом з іншими поняттями, які перебувають з ним у тісному взаємозв'язку, формують понятійно-термінологічну систему, яка використовується географією міст та геоурбаністикою. Схематично основні поняття відображені на рис. 2. Предметну сферу напрямів географічної науки, що займаються вивченням міст, складають власне сукупність міських поселень з їх просторовими та функціональними характеристиками, які виділяються на основі обраних концептуальних підходів. Власне чисельність міських поселень у світі має чітко виражену позитивну динаміку. Історична зміна відбулася 2007 року, коли чисельність міського населення у світі перевищила 50%. Темпи зростання міського населення у світі є надзвичайно високими, що ілюструє наступна динаміка: у 1900 р. жителями міст були 14,6% населення Землі, у 1950 р. – 29,4%, у 2000 р. – 48,7%, у 2012 р. – 52,6%, у 2015 р. – 56%.

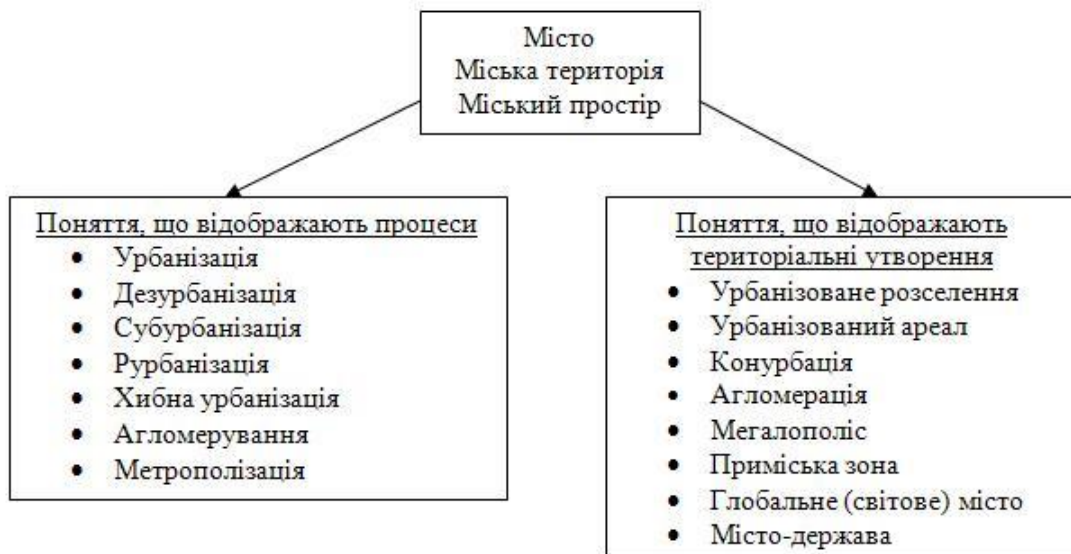

Рис. 2. Понятійно-термінологічна система географії міст та геоурбаністики

За прогнозами, у 2050 р. міське населення на планеті становитиме 70% [8, с. 7, 22; 19, с. 1]. Для урбанізаційних процесів характерною є дедалі вища концентрація населення у містах, зростання кількості та ролі агломерацій та мегалополісів. Станом на 2015 рік, 53% міського населення світу проживало у 1009 містах з людністю вище 500 тис. осіб, причому 56,6% населення даних міст проживає в Азії, найнижчий показник (1,4%) припадає на Океанію. Серед міських агломерацій світу за людністю лідирують Токіо-Йокогама (37,8 млн. осіб), Джакарта (30,5), Делі (25), Маніла (24,1), Сеул-Інчхон (23,5) [19, с. 1-2, 20].

В Україні станом на 4.01.2016 р. нараховується 1345 міських поселень, з них 460 міст та 885 селищ міського типу, в т.ч. 2 міста зі спеціальним адміністративним статусом, 185 міст обласного значення та 273 міста районного значення [1], що вказує на важливу адміністративну та організаційну роль міст у регіонах. Найбільше міст в Україні у Донецькій та Львівській, найменше – у Херсонській та Миколаївській областях. Рівень урбанізації в Україні значно вищий за середньосвітові показники, станом на 1 січня 2015 р. становив 69,1% і має загальну тенденцію до зростання. Згідно з прогнозами, до 2050 р. рівень урбанізації в Україні становитиме 79% [20]. Динаміку рівня урбанізації в Україні відображено у табл. 1. З таблиці бачимо, що в Україні спостерігається стійка тенденція до зростання чисельності міст, водночас, чисельність селищ міського типу значно зросла до 1989 року, після якого кількість даних поселень зменшується. Також варто відзначити, що перевищення чисельності міських жителів над сільськими в Україні відбулось у 60-х роках ХХ ст.

Таблиця 1

*Зміна чисельності міського населення і кількості міст України
([8, с. 47], доповнено за даними [3])*

Рік	Частка міського населення, %	Міські поселення	
		Міста	Селища міського типу / містечка
1897	16,2	155	118
1926	19,2	184	328
1959	45,7	331	744
1970	55,1	385	857
1979	60,8	406	901
1989	66,7	434	926
2001	67,2	454	889
2015	69,1	460	885

Отже, постійне зростання міського населення та міських поселень, поширення міського способу життя є об'єктивною реальністю сучасного

світу. Водночас, незважаючи на значну подібність характерних ознак міст світу, немає загальноприйнятих критеріїв відмежування міських поселень від сільських, що створює труднощі при здійсненні порівняльної характеристики міст, що належать до складу різних держав. Найбільш поширеним критерієм виділення міста є його людність, і за даним параметром міста світу значно відрізняються між собою (див. табл. 2). Зокрема, у Данії міським вважається населений пункт з людністю 200 осіб, а у Японії – 50 тис. осіб. Також статус міста у світі надається на основі щільності населення (Японія), густоти забудови території (Франція, Індія), наявності міського рівня благоустрою (Перу, Замбія, Індонезія), адміністративного статусу (Еквадор), юридичних прав міста (Уругвай) [5, с. 6-7], виробничого та економічного профілю, а також зберігається на основі їх історичного статусу та значення. Часто при наданні міського статусу враховується комплекс ознак та критеріїв. Так, в Україні міськими вважаються населені пункти з людністю, що перевищує 10 тис. осіб, та з переважанням несільськогосподарської економічної орієнтації. Варто зазначити, що близько 100 міст України мають людність менше 10 тис. осіб, причому 5 з них (Белз та Угнів Львівської області, Берестечко та Устилуг Волинської області, Герца Чернівецької області) мають людність у межах 1000-2500 осіб. Найменшим за людністю містом України є Угнів, у якому станом на 1 січня 2015 року проживало 999 осіб [3]. Отже, очевидно є необхідність оцінки конкретної ситуації та врахування всього комплексу унікальних характеристик населеного пункту для надання йому статусу міста, що не може бути зроблено на основі тільки одного критерію.

Значна кількість міст, відмінності їх за статусом, розмірами, людністю, характером забудови, функціональною структурою, народногосподарськими функціями тощо спричиняє необхідність їх детальної класифікації та типології. Дані питання у географічній науці досліджуються достатньо давно, їх тією чи іншою мірою розглядали всі теоретики, що досліджували розселення населення та міські поселення зокрема. За людністю міста класифікували Ю. Л. Пивоваров, П.П. Семенов-тян-Шанський, А.І. Доценко та інші. Згідно із прийнятою в Україні класифікацією, за людністю виділяють п'ять категорій міст: малі (з чисельністю жителів до 50 тис. осіб), середні (від 50 до 100 тис. осіб), великі (від 100 до 250 тис. осіб), дуже великі (від 250 тис. до 1 млн. осіб) і міста-мільйонери (понад 1 млн. осіб).

Таблиця 2

Мінімальна людність міст за країнами світу (складено за даними [16, с. 36], [5, с. 6], [6, с. 17], [11], [17, с. 270])*

Країна	Людність, осіб	Країна	Людність, осіб
Нова Зеландія, Японія	50 000	Болгарія	3 500
Росія	12 000	Венесуела, Мексика, США	2 500
Україна, Португалія, Сенегал	10 000	Ізраїль, Куба, Франція	2 000
Канада	5 000 – 10 000**	Колумбія	1 500

Білорусь	6 000	Малайзія	1 000
Гана, Індія, Мадагаскар, Непал	5 000	Данія, Норвегія, Фінляндія	200

* ООН рекомендує мінімальним порогом вважати 20 000 осіб **залежно від провінції

Крім класифікації за людністю, існують також класифікації міст за географічним положенням, генезисом, умовами розвитку, адміністративним значенням, темпами зростання, планувальною структурою, народногосподарськими функціями, місцем у системі розселення тощо [6, с. 55]. Особливе місце у географії займає функціональна типологія міст, оскільки функції міста відображають його роль у системі розселення, регіоні та державі, а також є результатом комплексу умов, що впливають на розвиток міста. За функціями розрізняють міста монофункціональні, з обмеженим набором функцій та поліфункціональні. До головних функцій міст відносять демографічно-розселенську, адміністративно-управлінську, виробничу, соціально-побутову, освітньо-культурну, науково-технічну та інноваційну, комунікаційну, рекреаційно-туристичну та інші [17, с. 272]. Домінування певних функцій у місті визначає його функціональний тип. Варто зауважити, що в науці не існує єдиної загальноприйнятої класифікації та типології міських поселень (цей факт відзначається українськими географами, зокрема, у статті [14]), що також можна визначити як одну з методологічних проблем.

Вивчення міст займає вагоме місце у сучасній географічній науці, результатом тривалості подібних досліджень у часі є сформовані спеціальні дисципліни, ґрунтовна теоретична база, в тому числі понятійно-термінологічна система, розроблена методологія досліджень. Сучасні географія міст, геоурбаністика, урбаністична географія, як і подібні напрямки за кордоном, в основному приділяють увагу прикладним проблемам, намагаються вирішувати практичні завдання, які ставить перед наукою суспільство, тобто рухаються в руслі загальносвітових тенденцій розвитку науки. У центрі уваги даних напрямів лежать такі питання як географічні основи містобудування, удосконалення функціонально-планувальної структури міст, оптимальна організація міського простору, трансформація міських ландшафтів, екологічні проблеми міст та інші практичні питання. Водночас велика увага приділяється вивченню міст у межах систем розселення та як господарсько-економічних центрів, їхніх зв'язків з іншими поселеннями та ролі у господарському комплексі країни та регіону. Розширюючи сферу своїх інтересів у напрямку вивчення міст, географія тісніше змикається з іншими науковими дисциплінами, що є вираженням сучасних тенденцій інтеграції науки. Водночас, вона тісно змикається і з практикою, адже майже в кожній державі існують спеціалізовані інститути, які займаються плануванням міського розвитку. В Україні такими є, перш за все, Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «Діпромісто» імені Ю. М. Білоконя,

ДП «НДПІ містобудування», Інститут міста у м. Львів, Інститут розвитку міст «Міста України». Дослідження міст у географічній науці на сьогоднішній день є сформованим напрямком з своїми традиціями, який, водночас, має значні перспективи для подальшого розвитку, перш за все, у практичній площині.

Висновки. Міста з часу їх виникнення були і залишаються важливою складовою наукових і, зокрема, географічних досліджень. З початкових етапів свого розвитку географія досліджує міські поселення та різноманітні аспекти їх функціонування. У результаті сформувались різноманітні спеціалізовані географічні дисципліни, такі як географія міст, геоурбаністика, урбаністична географія, споріднені з ними суміжні дисципліни, наприклад, урбоекологія, та інші. У західній науці основними напрямками географічного дослідження міст виступають Geographical Urbanism та Urban Geography. У географічній науці феномен міста на сьогоднішній день є добре вивченим, існує потужна теоретична база досліджень, накопичений обширний фактичний матеріал, розроблена методологія, понятійно-термінологічна система, класифікація та типологія міст, хоча, водночас, дискусійним залишається зміст самого поняття «місто». На сучасному етапі міста являють собою складні гетерогенні системи, що швидко змінюються, що відкриває перед географічною наукою нові виклики та перспективи досліджень, вирішення яких значною мірою лежить у практичній площині.

Список використаних джерел:

1. Адміністративно-територіальний устрій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>
- 2.Верменич Я. В. Історична урбаністика в Україні: теорія містознавства і методика літочислення / Я. В. Верменич. – К.: Інститут історії України НАН України, 2011. – 306 с.
- 3.Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
- 4.Дмитрук О. Ю. Урбаністична географія. Ландшафтний підхід (Методика ландшафтного аналізу урбанізованих територій): Монографія / О. Ю. Дмитрук. – К.: РВЦ «Київський університет», 1998. – 139 с.
- 5.Доценко А. І. Адміністративно-територіальний устрій і розселення в Україні / А. І. Доценко. – К.: РВПС України НАН України, 2003. – 76 с.
- 6.Доценко А. І. Регіональне розселення: проблеми та перспективи / А. І. Доценко. – К.: Наук. думка, 1994. – 196 с.
- 7.Зайцева І. О. Виникнення та розвиток статутного права в українських містах: історичний аспект / І. О. Зайцева. – Державне управління: теорія та практика [Електронне видання]. – 2010. – Вип. 1. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/?lang=ukr&tip=dop&tipn=Page&page=88>
- 8.Изменения городского пространства в Украине / За ред. Л. Г. Руденко. – К.: Реферат, 2013. — 160 с.
- 9.Краткая географическая энциклопедия / Гл. ред. А. А. Григорьев. – М.: Советская энциклопедия, 1960-1966 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apsnyteka.org/1702-kratkaja-geograficheskaja-entsiklopedia-fragmenty.html>

10. Лаппо Г.М. География городов: Учеб. пособие для геогр. ф-тов вузов / Г. М. Лаппо. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997. – 480 с.
11. Місто[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Місто>
12. Олійник Я. Б. Вступ до соціальної географії. Навчальний посібник / Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – Київ: Знання, 2000. – 204 с.
13. Пивоваров Ю. Л. Основы геоурбанистики: Урбанизация и городские системы: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Ю. Л. Пивоваров. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 232 с.
14. Поручинський В. Класифікація і типологія міських поселень України / В. Поручинський, Я. Сосницька // Часопис соціально-економічної географії. – 2015. – Вип. 18(1). – С. 98-101.
15. Растворова М. Еволюція категорії «місто» в світовій науковій думці / М. Растворова // Економічна та соціальна географія. – 2015. – Вип. 72. – С. 43-47.
16. Родченко В. Б. Міські комплекси України: чинники та умови організації регулювання соціально-економічного розвитку: [монографія] / В. Б. Родченко. – Донецьк: ІЕП НАН України, 2012. – 403 с.
17. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навчальний посібник / О. Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.
18. Хартія українських міст від 26 червня 1997 року[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pdp.org.ua/legislation/chynni/95-52e-l1----->
19. Demographia World Urban Areas. 11th Annual Edition. – 2015. – 133 p.
20. Mazurova A. Ukraine in the context of the global urban processes / A. Mazurova // Часопис соціально-економічної географії. – 2015. – Вип. 18(1). – С. 154-158.
21. Pacione M. Urban Geography: A Global Perspective / M. Pacione. – New York, 2009. – 703 p.

Список использованных источников:

1. Административно-территориальное устройство Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://portal.rada.gov.ua/>
2. Верменич Я. В. Историческая урбанистика в Украине: теория градоведения и методика летоисчисления / Я. В. Верменич. – К.: Институт истории Украины НАН Украины, 2011. – 306 с.
3. Государственная служба статистики Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ukrstat.gov.ua/>
4. Дмитрук А. Ю. Урбанистическая география. Ландшафтный подход (Методика ландшафтного анализа урбанизированных территорий): Монография / А. Ю. Дмитрук. – К.: РИЦ «Киевский университет», 1998. – 139 с.
5. Доценко А. И. Административно-территориальное устройство и расселение в Украине / А.И. Доценко. – К.: РИПС Украины НАН Украины, 2003. – 76 с.
6. Доценко А. И. Региональное расселение: проблемы и перспективы / А. И. Доценко. – К.: Научное мнение, 1994. – 196 с.
7. Зайцева И. А. Возникновение и развитие статутного права в украинских городах: исторический аспект / И. А. Зайцева. – Государственное управление: теория и практика [Электронное издание]. – 2010. – Вып. 1. – Режим доступа: <http://www.academy.gov.ua/?lang=ukr&tip=dop&tipn=Page&page=88>
8. Изменения городского пространства в Украине / За ред. Л. Г. Руденко. – К.: Реферат, 2013. – 160 с.
9. Краткая географическая энциклопедия / Гл. ред. А. А. Григорьев. – М.: Советская энциклопедия, 1960-1966 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://apsnyteka.org/1702-kratkaja-geograficheskaja-entsiklopedia-fragmenty.html>
10. Лаппо Г.М. География городов: Учеб. пособие для геогр. ф-тов вузов / Г. М. Лаппо. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997. – 480 с.
11. Город[Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Місто>

12. Олейник Я. Б. Введение в социальную географию. Учебное пособие / Я. Б. Олейник, А. В. Степаненко. – Киев: Знание, 2000. – 204 с.
13. Пивоваров Ю. Л. Основы георбанистики: Урбанизация и городские системы: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Ю. Л. Пивоваров. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 232 с.
14. Поручинский В. Классификация и типология городских поселений Украины / В. Поручинский, Я. Сосницкая // Журнал социально-экономической географии. – 2015. – Вып. 18 (1). – С. 98-101.
15. Растворова М. Эволюция категории «город» в мировой научной мысли / М. Растворова // Экономическая и социальная география. – 2015. – Вып. 72. – С. 43-47.
16. Родченко В. Б. Городские комплексы Украины: факторы и условия организации регулирования социально-экономического развития: [монография] / В. Б. Родченко. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2012. – 403 с.
17. Топчиев А. Г. Общественно-географические исследования: методология, методы, методики: Учебное пособие / А. Г. Топчиев. – Одесса: Астропринт, 2005. – 632 с.
18. Хартия украинских городов от 26 июня 1997 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pdp.org.ua/legislation/chynni/95-52e-l1----->
19. Demographia World Urban Areas. 11th Annual Edition. – 2015. – 133 p.
20. Mazurova A. Ukraine in the context of the global urban processes / A. Mazurova // Журнал социально-экономической географии. – 2015. – Вып. 18(1). – С. 154-158.
21. Pacione M. Urban Geography: A Global Perspective / M. Pacione. – New York, 2009. – 703 p.

References:

1. Administrative division of Ukraine [Electronic resource]. – Access mode: <http://iportal.rada.gov.ua/>
2. Veremnych Ya. V. Historical Urbanism in Ukraine: Theory of Urbanology and Methods of chronology / Ya. V. Veremnych. – Kyiv: Institute of History of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine, 2011. – 306 p.
3. State Statistics Service of Ukraine [Electronic resource]. – Access mode: <http://ukrstat.gov.ua/>
4. Dmytruk O. Yu. Urban Geography. Landscape Approach (Methods of landscape analysis of urbanized areas): Monograph / O. Yu. Dmytruk. – Kyiv: REC "Kyiv University", 1998. – 139 p.
5. Dotsenko A. I. Administrative division and resettlement in Ukraine / A. I. Dotsenko. – Kyiv: PFSC of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine, 2003. – 76 p.
6. Dotsenko A. I. Regional resettlement: problems and prospects / A. I. Dotsenko. – Kyiv: Science opinion, 1994. – 196 p.
7. Zaitseva I. A. Appearance and development of statutory law in the Ukrainian cities: historical perspective / I. A. Zaitseva. – Public Administration: Theory and Practice [Electronic publication]. – 2010 – Issue 1. – Access mode: <http://www.academy.gov.ua/?lang=ukr&tip=dop&tipn=Page&page=88>
8. Urban territories changes in Ukraine / Edited by L. G. Rudenko. – K.: Referat, 2013. – 160 p.
9. Brief Geographic Encyclopedia / Edited by A. A. Grigoriev – M.: Soviet Encyclopedia, 1960-1966 [Electronic resource]. – Access mode: http://apsnyteka.org/1702-kratkaja_geograficheskaja_entsiklopedia_fragmenty.html
10. Lappo G. M. Urban geography: textbook for geograph. depart. of universities / G. M. Lappo. – M.: Humanit. Ed. Center VLADOS, 1997. – 480 p.
11. City [Electronic resource]. – Access mode: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Micro>
12. Oliinyk Ya. B. Introduction to Social Geography. Textbook / Ya. B. Oliinyk, A. V. Stepanenko. – Kyiv: Knowledge, 2000. – 204 p.
13. Pyvovarov Yu. L. Fundamentals of Geourbanism: Urbanization and urban systems: textbook for students of universities / Yu. L. Pyvovarov. – M.: Humanit. Ed. Center VLADOS, 1999. – 232 p.
14. Poruchynsky V. Classification and typology of urban settlements of Ukraine / V. Poruchynsky, Ya. Sosnytska // Journal of Human Geography. – 2015. – Issue 18 (1). – P. 98-101.
15. Rastvorova M. Evolution of category “city” in the world scientific thought / M. Rastvorova // Economic and social geography. – 2015. – Issue 72. – P. 43-47.

16. Rodchenko V. B. City complex in Ukraine: factors and conditions of regulation socio-economic development: [monograph] / V. B. Rodchenko. – Donetsk: IEF NAS Ukraine, 2012. – 403 p.
17. Topchiev O. H. Human-geographical study: methodology, methods and techniques: textbook / O. H. Topchiev. – Odessa: Astroprint, 2005. – 632 p.
18. Charter of Ukrainian cities (June 26, 1997) [Electronic resource]. – Access mode: <http://pdp.org.ua/legislation/chynni/95-52e-11----->
19. Demographia World Urban Areas. 11th Annual Edition. – 2015. – 133 p.
20. Mazurova A. Ukraine in the context of the global urban processes / A. Mazurova // Journal of Human Geography. – 2015. – Issue 18(1). – P. 154-158.
21. Pacione M. Urban Geography: A Global Perspective / M. Pacione. – New York, 2009. – 703 p.